

Asian ratkaiseminen vastaajaa pääkäsittelyyn kutsumatta

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeus on mainitussa tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon 13.10.2023 päivätyn ilmoituksen, jonka mukaan Helsingin kärjäoikeus oli 1.3.2023 asiassa R 21/1686 tuominnut vastaajan sakkorangaistukseen tämän syyksi luetuista rikoksista sekä määrännyt suorittamaan valtiolle rikosuhrimaksun ja asianomistajalle vahingonkorvauksia, vaikka vastaajaa ei ollut kutsuttu kärjäoikeuden pääkäsittelyyn eikä hänelle ollut annettu tiedoksi asianomistajan korvausvaatimusta.

Syyttäjän valituksen johdosta hovioikeus on 27.6.2023 asiassa R 23/894 antamallaan päätöksellä kumonnut kärjäoikeuden tuomion ja palauttanut asian kärjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Helsingin kärjäoikeuden kärjätuomari on antanut menettelystään selvityksen. Helsingin kärjäoikeuden laamanni on antanut lausunnon.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 15 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan pääkäsittelyyn on kutsuttava vastaaja. Pykälän 3 momentin mukaan kutsun yhteydessä asianosaiselle on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana ja missä istunto pidetään sekä, mikä seuraamus hänelle voi aiheutua siitä, ettei hän saavu istuntoon. Kutsun yhteydessä asianosaiselle on annettava tiedoksi vastapuolen tuomioistuimelle toimittama vastaus, kirjallinen lausuma tai todiste.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Asiassa puheenjohtajana toiminut kärjäjätuomari on selvityksessään todennut, että useista tarkistuksista huolimatta hänellä oli jäänyt huomaamatta, että asiakirjoissa ollut vastaajan tiedoksiantotodistus oli koskenut edellistä, 18.1.2023 järjestettäväksi aiottua pääkäsittelyä eikä 1.3.2023 toteutunutta pääkäsittelyä. Vastaaja ei ollut saanut kutsua 1.3.2023 toimitettuun pääkäsittelyyn eikä myöskään asianomistajan korvausvaatimuksia tiedokseen.

Koska kärjäjätuomari ei ollut havainnut vastaajan jääneen kutsumatta pääkäsittelyyn, hän toimitti asiassa pääkäsittelyyn 1.3.2023, minkä päätyttyä julisti tuomion. Kärjäjätuomari tuomitsi pääkäsittelystä poissaolleen vastaajan sakkorangaistukseen tämän syyksi luetuista rikoksista sekä määräsi vastaajan suorittamaan valtiolle rikosuhrimaksun ja asianomistajalle vahingonkorvauksia.

Kärjäjätuomari oli havainnut puutteellisen tiedoksiannon tuomion viimeistelyvaiheessa. Hän on välittömästi virheen havaittuaan ilmoittanut siitä esihenkilölleen ja ollut yhteydessä syyttäjään pyytäen hakemaan tuomioon muutosta. Kärjäjätuomari on vielä myöhemmin varmistanut, että syyttäjä oli ilmoittanut asiassa tyytymättömyyttä ja hakenut muutosta. Valituksen seurauksena hovioikeus on palauttanut asian siinä tapahtuneen oikeudenkäyntivirheen perusteella kärjäjoikeuteen. Kärjäjätuomari on selvityksessään todennut, että hänen olisi tullut olla huolellisempi

asian käsittelyssä ja varmistua oikeasta tiedoksiannosta. Käräjätuomari on todennut olevansa virheestä pahoillaan vastaajan puolesta.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut, että käräjätuomari selvityksestä ilmenevällä tavalla tämä on menetellyt virheellisesti, kun on ratkaissut vastaajan asian pääkäsittelyssä, johon tätä ei ollut kutsuttu. Käräjätuomarin pyynnöstä syyttäjä on valittanut asiasta hovioikeuteen, joka on palauttanut asian käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Laamanni on todennut Helsingin käräjäoikeuden olevan pahoin ruuhkautunut. Tässä työtilanteessa huolellisellekin käräjätuomarille voi tapahtua tämänkaltaisia valitettavia virheitä.

Käräjätuomarin kyseessä olevan kaltainen huolimattomuus voisi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkarikoksena. Tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Käräjätuomarin tekemä virhe on lähtökohtaisesti vakava. Virheen seurauksena vastaaja oli tuomittu rikoksista rangaistukseen sekä veloitettu suorittamaan asianomistajalle korvauksia, vaikka häntä ei ollut kutsuttu pääkäsittelyyn eikä hänen tietoonsa ollut saatettu asianomistajan esittämiä korvausvaatimuksista. Menettely on loukannut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin keskeisiä periaatteita ja virhe olisi saattanut johtaa vakaviin oikeudenmenetyksiin. Käräjätuomarin tämänkaltaisen huolimattomuus on ollut myös omiaan vähentämään yleisemmin luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Toisaalta menettelyn vähäisyyttä rikosoikeudellisesti arvioituna puoltaa se, ettei käräjätuomarin virheestä ole asiassa aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Käräjätuomari oli itse havainnut tekemänsä virheen ja ollut yhteydessä syyttäjään, jotta tämä on hakenut muutosta tuomioon. Syyttäjän valituksesta hovioikeus on palauttanut asian käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Virheellisessä pääkäsittelyssä ei ollut kuultu henkilötodistelua eikä siitä ole ilmennyt aiheutuneen merkittäviä kustannuksia tai asianosaisille vahinkoa. Asiassa kyse on ollut huolimattomuudesta yksittäisen asiakirjan tarkistamisessa, mutta mikään ei viittaa siihen, että käräjätuomari olisi suhtautunut virkavelvollisuuksiinsa välinpitämättömästi.

Kun käräjätuomarin menettely lähtökohtaisesti vakavuudesta edellä esitettyyn nähden olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti asiasta käräjäoikeudelta pyytämäni selvityksen perusteella toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Helsingin käräjäoikeuden kärjätuomari on menetellyt huolimattomuuttaan lainvastaisesti toimittaessaan pääkäsittelyn ja ratkaistessaan vastaajan asian, vaikka vastaajaa ei ollut kutsuttu pääkäsittelyyn eikä hän ollut saanut asianomistajan korvausvaatimuksia tiedokseen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen edellä kuvatusta menettelystään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki